

61. møde.

Tirsdag den 30. april kl. 13.30.

Formanden:

Fra medlem af folketinget *Ib Andersen* har jeg modtaget meddelelse om, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

I skrivelse af 26. april meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1973-31. marts 1974.

I skrivelse af dags dato meddeler økonomiministeren, at han i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3, ønsker at give tinget en redegørelse for perspektivplan II.

De af folketinget valgte statsrevisorer har afgivet betænkning over statsregnskabet for finansåret 1972-73. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (*Anders Andersen*):

Jeg skal herved tillade mig at fremsætte *forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1973-31. marts 1974.*

Som i tidligere år tilsigter det fremsatte forslag til tillægsbevillingslov at bekræfte de finansielle konsekvenser af de dispositioner, der er truffet i finansårets løb vedrørende dels enkeltdispositioner, dels ny lovgivning, samt at registrere en række beløbsmæssige reguleringer af de på finansloven opførte bevillinger på grundlag af de ved lovforslagets udarbejdelse foreliggende oplysninger. Det drejer sig navnlig om reguleringer af skøn for lovbundne tilskud og indtægter samt reguleringer, som følger af løn- og prisstigninger. Det er således tilstræbt, at finansloven og tillægsbevillingsloven tilsammen angiver det endelige regnskabsresultat for finansåret. Som følge af de bevægelser, der har fundet

sted siden udarbejdelsen af forslaget, vil der imidlertid stadig kunne forekomme afvigelser mellem de givne bevillinger og de endelige tal på statsregnskabet. Der vil på sædvanlig måde blive afgivet regnskabsmæssig forklaring på sådanne afvigelser.

Jeg skal i det følgende give en kort oversigt over de vigtigste bevægelser i forhold til finansloven og herunder fremhæve udviklingen på nogle enkelte områder.

I forhold til finansloven er *overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet* for finansåret 1973-74 forøget med godt 1,4 mia. kr. til i alt 5,5 mia. kr. Dette resultat er næsten udelukkende en virkning af stigningen i de samlede indtægter fra 53,5 mia. kr. til godt 55,0 mia. kr., idet der på udgiftssiden har været en beskeden forøgelse i forhold til finansloven på omkring 100 mill. kr. De samlede udgiftsbevillinger er nu anslået til 49,6 mia. kr.

På grund af bevægelser på kapitalbudgettet, især restancebevægelser, bliver forøgelsen i *kasseoverskuddet* noget mindre end forøgelsen i overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet. Det på finansloven skønnede kasseoverskud forventes nu at stige med 0,8 mia. kr. til i alt ca. 3,7 mia. kr.

Indtægtsbudgettet var på finansloven for 1973-74 opført med 53,5 mia. kr. Forøgelsen af indtægterne med ca. 1,5 mia. kr. dækker over en stigning i indtægterne fra skatter og afgifter og en nedgang i renter og øvrige indtægter.

Det samlede provenu af skatter og afgifter — budgetteret til ca. 51,7 mia. kr. på finansloven — anslås nu at blive ca. 2,4 mia. kr. højere. Heraf tegner provenuet af afgifterne sig for de ca. 1,7 mia. kr., og skatterne skønnes at indbringe ca. 0,7 mia. kr. mere.

Den væsentligste årsag til de forhøjede provenuskøn vedrørende *afgifterne* er den uforudset kraftige stigning i priserne. Den har bl. a. ført til en forhøjelse af provenuet af merværdiafgiften på godt 700 mill. kr. og af registreringsafgiften af motorkøretøjer på knap 500 mill. kr. De i efteråret 1973 gennemførte afgiftsforhøjelser har endvidere indbragt ca. 200 mill. kr., der dog delvis modsvares af et provenutab på ca. 100 mill. kr. ved nedsættelsen af priserne på mejeriprodukter. Den i finansåret indførte kapitaltilførselsafgift samt stempelafgifterne anslås at have givet et merprovenu på omkring

[Finansministeren.]

200 mill. kr. Stigningen i importen har medført et merprovenu på told på omkring 200 mill. kr., som imidlertid ikke betyder en tilsvarende stigning i statens indtægter, idet en del heraf er afregnet som led i Danmarks bidrag til EF.

Selskabsskatterne skønnes nu at have indbragt 600 mill. kr. mere end budgetteret, mens skønnet for kildeskatteprovenuet er uændret.

Skønnet over *renter og øvrige indtægter* var på finansloven sat til knap 1,8 mia kr., men har måttet halveres.

Størstedelen af nedsættelsen skyldes, at der i år ikke foretages overførsel af driftoverskud fra Danmarks Nationalbank til statskassen. Overskuddet, der var budgetteret som en indtægt på godt 700 mill. kr., er anvendt til regnskabsmæssig dækning af kursstab på bankens obligationsbeholdning. Hertil kommer, at statens nettorenteindtægter er blevet ca. 50 mill. kr. mindre end ventet.

Statens udgiftsbudget for 1973-74 foreslås med tillægsbevillingsforslaget forøget fra 49,5 mia kr. til 49,6 mia. Det stort set uændrede budget bør ses i lyset af en vækst i udgifterne på grund af pris- og lønstigninger på omkring 1.100 mill. kr. ud over den på finansloven afsatte pris- og lønreguleringsreserve på 3.600 mill. kr. De forøgede udgifter til pris- og lønreguleringer modsvares af nedsættelser af især udgifter til lovbundne tilskud og i mindre omfang rammebelagte udgifter samt af stigende indtægter på udgiftsbudgettet ca. 450 mill. kr. Posten andre udgifter uden for rammer viser netto en mindre stigning.

Foruden de sædvanlige *reserver* dels til ny lovgivning, nye bevillingsforslag og arealkøb på i alt 350 mill. kr., dels til pris- og lønreguleringer, indeholdt finansloven 1973-74 en negativ budgetreguleringsreserve på 860 mill. kr. På tillægsbevillingsforslaget er reserverne — bortset fra pris- og lønreguleringsreserven — fordelt på udgiftsbudgettets forskellige poster.

De lovbundne tilskud søges ved tillægsbevillingsforslaget forøjet med ca. 1.250 mill. kr. til 26.400 mill. kr., når bortses fra overførslerne til landbruget vedrørende EF. Modregnes pris- og lønregulering, er forslaget udtryk for en nedsættelse med ca. 750 mill. kr. Hovedårsagen hertil skal søges på

socialministeriets budget. Desuden søges væsentlige nedsættelser vedrørende undervisning, arbejdsløshedsforsikring og tilskud til sygehuse.

Ændrede skøn for de lovbundne sociale udgifter forekommer på følgende områder. I den samlede udgift til *dagpenge* ved sygdom eller fødsel kan nu konstateres en mindreudgift på i alt 575 mill. kr. Af denne mindreudgift vedrører 210 mill. kr. refusion til offentlige arbejdsgivere samt efterregulering af statens refusion af kommunernes udgifter til dagpenge. Nedsættelsen er en konsekvens af, at disse refusioner først udbetales året efter det finansår, udgiften vedrører. Den resterende mindreudgift på i alt 365 mill. kr. skyldes en række forhold. Således er de frivillige dagpengeordninger, som har karakter af forsikringsordninger, ikke blevet udnyttet i det forventede omfang, ligesom virkningerne af ophøret af den tidligere varighedsbegrænsning på 1 år for udbetaling af dagpenge endnu ikke er slået fuldt ud igennem. Endelig har den tidsmæssige forskydning mellem sygdomstidspunkt og refusionsudbetaling til kommuner og private arbejdsgivere betydet, at der i 1973-74 alene udbetaltes refusion af dagpenge til lønmodtagere i 50-51 uger og til funktionærer i 10-11 måneder.

Det kan fremhæves, at bortset fra den mindre udnyttelse af de frivillige dagpengeordninger samt de overgangsvirkninger vedrørende 1973-74, som er nævnt ovenfor, tyder de foreliggende oplysninger på, at de økonomiske konsekvenser af dagpengereformens gennemførelse blev overvurderet med ca. 2-3 pct., i de skøn, som forelå forud for reformens gennemførelse.

Samtidig har i 1973-74 statens refusioner af kommunernes udgifter til *offentlig forsorg* m. v. været ca. 90 mill. kr. mindre end budgetteret. Denne bemærkelsesværdige udvikling, som følger efter et par år med meget kraftige udgiftsstigninger, antages at hænge sammen med dagpengereformens gennemførelse, idet en række personer, som tidligere ville have fået forsorghjælp m. v., nu modtager dagpenge. En sådan virkning var forudsat i budgettet for 1973-74, men blev undervurderet betydeligt.

Af *andre mindreudgifter* på det sociale område i forbindelse med revision af finanslovens skøn kan nævnes 30 mill. kr. ved-

[Finansministeren.]

rørende børnetilskud og knap 30 mill. kr. vedrørende husmoderafløsning og hjemmehjælp.

På to områder har der kunnet konstateres en stigning i udgifterne i forhold til finanslovs-kønnet. Således har statens udgifter til folkepension været godt 40 mill. kr. højere end budgetteret, ligesom der har været en uforudset merudgift på omkring 30 mill. kr. til restrefusion af kommunernes udgifter i 1972-73 til barseldagpenge.

Merudgifter på det sociale område til *lovgivning* vedtaget efter finanslovens ikrafttræden 1. april 1973 udgør i alt ca. 65 mill. kr. Dette beløb fremkommer gennem en merudgift på ca. 215 mill. kr. ved forhøjelsen af satserne for folke-, invalide- og enkepension og en samlet mindreudgift af andre årsager på ca. 150 mill. kr. Mindreudgiften var forudset på finansloven, bl. a. som en del af den negative budgetreguleringskonto på 860 mill. kr. Den vedrører udgifterne til sygesikring, stramning af reglerne for modtagelse af forhøjet børnetilskud og ophævelse af moderskabsydelsen samt ændrede beregningsregler for tillæg til de sociale pensioner.

Vedrørende regulering af lovbundne tilskud uden for det sociale område er statens tilskud til *arbejdsledeshedskasserne* foreslået nedsat med godt 130 mill. kr. på grund af en reduktion af gennemsnitsledigheden med $\frac{1}{2}$ pct. i forhold til de $3\frac{1}{2}$ pct., som var forudsat ved budgetteringen. Hertil kommer dog en mindre merudgift i forbindelse med fremrykning af reguleringstidspunktet for *arbejdsledeshedssatserne*.

Endvidere er statens tilskud til de kommunale *sygehuse* på grundlag af den endelige opgørelse af nettoudgifterne i 1972-73 reduceret med godt 70 mill. kr. eller ca. 5 pct. i forhold til skønnet på finansloven. Mindreudgiften må dels tilskrives, at løn- og pristigningerne ikke har forøget sygehusenes udgifter helt i det ved budgetteringen forudsatte omfang, og dels at sygehusene har haft en mindre aktivitetsstigning end de forudsatte ca. 7 pct.

Endelig er der opnået en besparelse på knap 140 mill. kr. først og fremmest på lønninger på undervisningsområdet i forbindelse med omlægningen i foråret 1973 af arbejdstiden for lærere ved de videregående uddannelser og folkeskolelærere. Halvdelen af denne besparelse vedrører dog de rammebelagte driftsudgifter.

Andre udgifter uden for rammer foreslås ved tillægsbevilling forøget med godt 300 mill. kr. til i alt ca. 6.600 mill. kr. Fraregnes stigningen på grund af pris- og lønregulering, fremkommer en forøgelse på knap 200 mill. kr. Størstedelen af denne stigning modsvares af en stigning i indtægterne på udgiftsbudgettet, navnlig som følge af statens overtagelse af Bornholmstrafikken i 1973. Endvidere indgår en reduktion på omkring 100 mill. kr., ud over hvad der blev forudsat ved ophævelse af byggemomsrefusionen.

De rammebelagte udgifter var på finansloven skønnet til ca. 22 mia kr. Ved tillægsbevillingsforslaget søges de forhøjet med 2.200 mill. kr., hvoraf alene pris- og lønreguleringer tegner sig for en stigning på ca. 2.500 mill. kr. Der er således netto sket en besparelse på omkring 300 mill. kr. De væsentligste besparelser findes på anlægsområdet, hvor der med virkning fra finansåret 1973-74 er gennemført en række indgreb med henblik på at begrænse udgifterne.

Med *økonomi- og budgetministeriets cirkulæreskrivelse* fra 31. juli 1972 blev det således bestemt, at omkostningsstigninger vedrørende *anlægsudgifter, anlægstilskud og udlån til anlægsformål* skulle afholdes inden for de givne bevillinger. Det kan nævnes, at omkostningsreguleringen af bevillingerne til anlægsformål i 1972-73 udgjorde ca. 200 mill. kr. *Spareforliget fra marts 1973* indeholdt en uspecificeret besparelse på 250 mill. kr. på bygge- og anlægsområdet. Med indførelsen af igangsættelsesstoppet for offentlige og offentligt støttede bygge- og anlægsarbejder i april 1973 blev denne besparelse endeligt udformet med sigte på et noget større beløb. Ligeledes til opfyldelse af *martsforliget* blev der i juli 1973 gennem-

[Finansministeren.]

ført en reduktion af de rammebelagte udgifter — herunder anlægsudgifterne — med ca. 75 mill. kr.

I det foreliggende forslag til tillægsbevillingslov er disse forventninger stort set imødekommet. Anlægsudgifterne reduceres totalt med 290 mill. kr. Ses der bort fra forsvarsministeriet, der totalt har holdt sin ramme, er mindreforbruget af anlægsudgifter på ca. 390 mill. kr. Halvdelen af dette mindreforbrug skyldes besparelser på vejområdet, mens undervisningsområdet har bidraget med besparelser på knap 50 mill. kr. fortrinsvis på anlæg til den højere undervisning. Betragtes endvidere udlån til anlægsformål, er der her tale om en reduktion med godt 50 mill. kr.

Anlægstilskuddene foreslås derimod stort set uændret i tillægsbevillingsforslaget.

Sammenfattende kan det fremhæves, at de besparelser på bygge- og anlægsområdet som følge af de ovenfor omtalte indgreb, der var forudsat i forbindelse med indføjelser af budgetreguleringskontoen på finansloven, er gennemført i det foreliggende forslag til tillægsbevillingslov. Der er herigennem sket en ganske væsentlig dæmpning af aktiviteten på denne del af statens udgiftsbudget.

Med hensyn til den konstaterede udvikling på det rammebelagte udgiftsfelt ud over anlægsområdet og den tidligere nævnte besparelse på undervisningsområdet findes de største stigninger — bortset fra reguleringer i forbindelse med pris- og lønstigninger — på de store statsvirksomheder. Den foreslåede forhøjelse i forhold til finansloven andrager godt 100 mill. kr.

Indtægterne på udgiftsbudgettet foreslås forhøjet med knap 1.500 mill. kr. Heri indgår indbetalinger vedrørende EFs markedsordninger med knap 900 mill. kr., der modsvares af udbetalinger til landbruget. 350 mill. kr. kan betragtes som en justering af indtægterne i takt med pris- og lønreguleringen af udgiftsbevillingerne.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets enkelte bevillingsforslag med tilhørende anmærkninger og til de indledende oversigter, skal jeg anbefale forslaget til tillægsbevillingslov for finansåret 1973-74 til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Redegørelse af økonomiministeren om perspektivplan II.

(Redegørelse nr. VI).

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Der er mange væsentlige træk i vor samfundsudvikling, som er bestemt af kræfter, der ligger uden for vor politiske kontrol. Det gælder først og fremmest de ydre vilkår for Danmarks økonomi, den tekniske udvikling i sine hovedtræk, de internationale politiske forhold og de mangfoldige impulser hen over landegrænserne, som påvirker vor adfærd og tankesæt. Ikke mindst i et lille land kan den samlede virkning af disse forhold føles meget dominerende. Man fristes til at mene, at det ikke er os selv, der bestemmer over samfundsforholdene, men snarere dette mystiske begreb, vi kalder „udviklingen“, som dikterer os de vilkår, vi skal leve og virke under.

Man plejer jo at sige, at politik er det muliges kunst. Heri ligger i virkeligheden en resigneret erkendelse af, at de politiske valgmuligheder i enhver given situation er begrænsede, så resultatet i reglen føles utilfredsstillende i forhold til det, man kunne ønske sig.

Til en vis grad er begrænsningen et spørgsmål om den tidshorizont, man arbejder inden for. Oliekrisen er et aktuelt eksempel på, at en ydre påvirkning kan stille krav om hurtig tilpasning af den indre økonomi. En sådan hurtig tilpasning er særlig vanskelig. De fleste virkemidler for den økonomiske politik kræver tid at forberede og iværksætte, og de udfolder først med forsinkelse deres virkninger. Tekniske forhold, langvarige kontrakter eller overenskomster og mange slags velerhvervede rettigheder gør det svært eller umuligt at ændre økonomien med ganske kort varsel.

Megen politisk frustration kunne undgås, hvis det kunne lykkes os at udvide de faktiske valgmuligheder, så det politisk mulige kom til at ligge nærmere det politisk ønskelige. Det var ud fra en sådan tankegang, at VKR-regeringen i 1968 besluttede at igangsætte det første perspektivplanarbejde, der resulterede i redegørelsen af marts 1971. I fortsættelse heraf foreligger nu perspektivplanredegørelse nr. II, som er baggrunden for folketingets debat på torsdag.